

Verlag Verkenningstafels Pilot Kennisplatform Windenergie, NH Hotel Amersfoort, 10:00 – 17:00, vrijdag 21 november 2014

Van: Projectteam

Aan: Deelnemers Verkenningstafel (zie Bijlage 1)

1. Welkom/Introductie

Thijs Aarten (dagvoorzitter en interim voorzitter van de pilot Kennisplatform Winenergie) heet iedereen welkom. Thijs stelt John Bolte voor: algemeen secretaris van deze pilot en organisator van deze dag.

Thema vandaag: Geluid van windturbines en mogelijke gezondheidseffecten op de mensen. Het gaat vandaag om een voorbereidende bijeenkomst waarbij een start wordt gemaakt met het inventariseren van kennis, inzichten en issues die spelen.

Het doel is tweeledig:

- a. Het inventariseren van vragen, zorgen, emoties, wensen, kennis en inzichten
- b. Het in kaart brengen van prioriteiten.

De deelnemers van vandaag komen evenwichtig uit 4 clusters:

- 1) Omwonenden en duurzaamheidsorganisaties
- 2) Ontwikkelaars en Ondernemingen
- 3) Overheden
- 4) Kennisinstellingen (Onderzoek en Onderwijs)

Deze pilot is september 2014 van start gegaan omdat er behoefte is aan onafhankelijk kennisduiding.

In de pilot wordt gewerkt aan de volgende activiteiten.

- Maatschappelijk voorbereiding – deze verkenningstafel
- Inhoudelijke voorbereiding
- Het opstellen van een Kennisbericht
- Een (2e) brede maatschappelijk bespreking

Begin 2015 zal er een evaluatie van dit proces plaatsvinden, waarbij gekeken zal worden naar de samenwerking en naar de beheerstructuur en dan wordt er een beslissing genomen of deze pilot succesvol is geweest □ formele go / no go beslissing voor een Kennisplatform

Windenergie waar niet alleen naar geluid gekeken wordt, maar ook naar andere onderwerpen die spelen. De input van alle betrokken partijen (Omwonenden, Organisaties, Onderwijs, Onderzoek en Overheid) is daarbij erg belangrijk.

2. Verkenningstafels

Marianne Zuur (Ministerie EZ) geeft uitleg hoe de Verkenningstafels werken.

- Er zijn 2 parallelsessies van 5 sub-verkenningstafels. Elke sub-verkenningstafel wordt geleid door een professionele facilitator; er is een verslaglegger en er zijn 8 deelnemers uit alle vier de clusters twee. Aan iedere tafel wordt het thema geluid van windturbines vanuit een andere invalshoek belicht door een inleider:

- o Rob Katoen (NLVOW) namens omwonenden over ‘Hoorbaar geluid’;
 - o Bert Swart (Burgemeester van Zuidhorn) namens lokale overheid over omwonenden en ‘laagfrequent geluid’. Hij verhaalt over Zuidhorn waar het laagfrequent geluid van de gaswinning komt en niet van windmolens. Het is bedoeld als illustratie voor hoe overheid en omwonenden samen kunnen werken op het gebied van laagfrequent geluid;
 - o Sabine Janssen (TNO) namens de kennisinstellingen, over geluid van windturbines in een bredere context van onderzoek naar andere geluidsbronnen en geluidsnormen, beleving en gezondheid;
 - o Sebastiaan Jacobs (Gemeente Amsterdam) namens de lokale overheden, over faal- en succesfactoren in betrekken van omwonenden en overheden bij plaatsing windturbines;
 - o Jaap Bosch (Eneco) namens de ontwikkelaars, over faal- en succesfactoren bij ontwikkelen gebied waar windturbines geplaatst worden.
- Er wordt een ochtend- en middagsessie gehouden wordt, zodat iedere deelnemer aan 2 tafels kan deelnemen
 - Aan de tafels kunnen inzichten en ervaringen met elkaar gedeeld worden
 - Het is de bedoeling dat aan elke tafel iedereen aan het woord komt
- Er zijn 4 rondes aan elke tafel: kennismaken, ervaringen uitwisselen, toekomstbeeld en acties.

3. Terugkoppeling Verkenningstafels door de verslagleggers

In de laatste middagsessie presenteren de verslagleggers een samenvatting van de bevindingen aan hun tafel aan de zaal. Ter plekke wordt dit op A0-vellen geschreven. Na de presentatie worden de A0-vellen door de zaal becommentarieerd en aangevuld. Hieronder volgt een weergave:

Hoorbaar geluid voor omwonenden:

1. De normstelling voldoet niet
 1. Het stampende geluid wordt niet meegenomen
 2. Interactie met meteorologie
 3. Er wordt uitgegaan van een jaargemiddelde belasting, maar men wordt niet jaargemiddeld blootgesteld
2. Geluid is niet het enige probleem
3. Besluitvorming wordt als te hiërarchisch ervaren, men mist betrokkenheid.

Veranderen:

1. Technologisch – geluidsreductie
2. Synchroniseren normstelling met input producenten
3. Betrek lokale politieke partijen bij besluitvorming □ zoek win/win.

Vandaag lokale politieke partijen (provincie, bewoners, GGD) ondervertegenwoordigd. Trek platform breder dan geluid – meerdere doelgroepen - onderzoek vertalen naar kennis voor toepasbaar is voor beleid.

Laagfrequent geluid en omwonenden:

Ochtend:

1. Geluidsbeleving is niet meetbaar – stress, benadeling
2. Veel eerder met alle betrokkenen om de tafel + afspraken maken
3. een goede buur is beter dan een slechte buur.

Middag:

1. Geluidsnorm te ingewikkeld + geluid belastender omdat piek niet regelmatig is
2. Graag onafhankelijk onderzoek
 - 0-meting + monitoring gezondheid
 - LFG: techniek geneeskundigen, literatuur + veld
3. Geluidshinder niet alleen betrekken op windenergie maar ook op ander energie-opwekkers.

Beide: Streven naar Deens model: co-ontwikkeling door bewoners.

Ook volksgezondheid onderzoek – zou onderdeel moeten zijn van duurzaamheid.

Onderzoek in brede context:

Wat is nodig op weg naar 2025? Toekomstvisies en benodigde acties.

1. Nationale overheid die lange termijndoelen stel, op weg naar meer 100% duurzame energie
 - Kijken naar PJ per provincie
 - Subsidie per PJ
 - Daadwerkelijke invulling zo laag mogelijk in de bestuurslaag.
 - En kijk naar mix (wind, zon, biomassa)

Participatie burgers vanaf het begin van belang – ontwikkeld naar participatie maatschappij

2. Onderzoek hinder akoestische en niet akoestische invloeden – betrek iedereen
 - Kennisplatform EMV is voorbeeld
 - Beter normen
 - Kennis onafhankelijk toetsen
 - Optimaliseren technologie
3. Hinderbeleving
 - Compenseer op basis van afstand, niet op basis van klachten.

Overheden:

1. Norm aanpassen + beter meetbaar
2. Bewoners beter betrekken bij proces
3. Bewoners eigendom belonen – aandeel in de windmolens
4. Normen ook subjectief benaderen
5. “Alderstafel” (praktijkoplossingen) luchtvaart als voorbeeld nemen, vertrouwen kweken
6. Dubbele rol overheid – initiatiefnemer / projectontwikkelaar zorgt bij mensen voor veel wantrouwen.
7. Maatschappelijke kosten/baten analyse – sociale kosten ook berekenen
8. Technische oplossingen voor hinder onderzoeken, meten, maar niet alles is meetbaar.

Ontwikkelaars en Ondernemingen:

1. Legitimiteit kennisplatform
 - Bliksemafleider of ei van Columbus?
 - Hoe verhoudt het Kennisplatform zich tot beleid?
 - Doorwerking in de beleidsvorming?
2. Procedurele rechtvaardigheid
 - Intenties over en weer niet altijd begrepen
 - Los het juiste probleem op
 - Iedereen er op de juiste manier bij betrekken

- Input gehoord, en wat gedaan?
 - Wat zijn de spelregels?
 - Wat is het eindpunt, 6000 MW
3. Best practices
- Putten uit best practices - stakeholder samenwerkingsverbanden – andere domeinen uit onderzoek, ruimte
4. Doe het onderzoek met de mensen die hinder ondervinden
- Meet bij hen
 - Neem hun beleving mee.

De oplossingen waar de ondernemers mee komen, zijn (soms) ergens anders voor dan voor het probleem waar de omwonenden mee zitten.

4. Afsluitende terugkoppeling Dagvoorzitter

De meer dan 60 pagina's aantekeningen van de verslagleggers worden geanalyseerd door het Projectteam en vertaald naar een Plan van Aanpak. Daarna wordt dit Plan van Aanpak besproken met de Kwartiermakersgroep (2e helft december 2014) en vervolgens (januari 2015) gaat een Schrijversteam aan de slag, gevolgd door een terugkoppeling aan het Kennisforum en de Kwartiermakersgroep.

De onderzoekers in het Schrijversteam gaan aan het werk met een Kennisbericht:

- Wat weten we
- Wat weten we nog niet
- Wat moeten we nog onderzoeken

Daarna komt er een 2e bijeenkomst, waarin wordt teruggekoppeld naar de deelnemers door een brede maatschappelijke bespreking in maart. Tenslotte wordt via een bestuurlijk overleg vastgesteld of het Kennisplatform Windenergie doorgaat, maar dan met focus op ook andere vraagstukken.